

G. Löwendal: Camil Petrescu

O m a g i u

Fermecătorul copilandru cu ochii albaștri ne-a părăsit. Și-a luat rămas bun de la viață, după ce i s-a dăruit cu o rară ferveare și într-un ritm nebunesc de muncă.

Camil Petrescu a fost marea făgăduință de o viață nouă, pe care o căutam întreaga generație, de acum patru decenii, ieșită din primul măcel mondial, măcinată și la trup și la suflet, istovită și dezorientată. Tineretul de atunci am găsit în el pe adevăratul căutător de drumuri noi și mai sănătoase în viață. A fost un adevărat luptător leal al scrisului. Combativ, nervos și superb în credința lui.

De atunci și pînă în ultima clipă a vieții sale, a dominat cu figura lui cîmpul gîndurilor noi — în literatură, în poezie și în dramaturgie.

Patru decenii de încordare continuă, fără o clipă de repaos. Și în tot timpul și-a încrucișat spada ascuțită a condeiului, cu o desăvîrșită lealitate. Combatant cu arme curate de cristal, el a stat în permanență cu picioarele înfipte zdravăn în pămîntul țării, cu ochii lui albaștri spre cer, dar cu inima și gîndurile-i fierbinți, frămîntate de idei pentru ferirea oamenilor.

Pentru toți admiratorii scrisului său, dar mai ales pentru prieteni, plecarea lui Camil este prea neașteptată, prea grea, ca să ne mai putem aduna spiritul împrăștiat și să gîndim liniștiți la opera și viața lui. Emoția e încă mare — și ne încurcă gîndurile. Durerea-i prea crudă și acum nu putem decît să lăsăm friu liber numai simțămintelor : să-l îmbrățișăm,

să-l mîngîiem, să-l salutăm și să-i mulțumim pentru imensu-i dar, lăsat zestre poeziei noastre, pe care a iubit-o cu frenezic. N-a fost dragoste cîntărită cu cîntarul anotimpurilor schimbătoare, ci o dragoste de mare patriot. Spirit vast, a înțeles toate gîndurile și rosturile altora, toate filozofiile lor, dar și-a păstrat-o pe a sa : aceea legată de libertate și progres. Poezia lui Camil Petrescu era creată numai pentru oameni și de aceea el va rămîne în inima lor un adevărat om. Inima lui Camil Petrescu a fost în stare să primească imensul val de iubire al vieții, pe care apoi s-o reverse în întreaga sa operă. Aceasta — fiindcă i-a iubit pe oameni cu o iubire eroică. Știm de pe acuma că toată opera sa este o lungă poemă — uneori luminoasă, cum a fost în ultimii ani, alteori amară, ca odinioară, dar toată închinată omului. O, și cît s-a frămîntat și s-a chinuit acest mare suflet să găsească o adiere primăvărată, o prospețime și o căldură de viață, s-o picure prin cuvinte preschimbate în rouă, balsam pentru sufletele apăsate ; cîntul lui a fost pentru descătușarea omului — și cît de frumos a cîntat au s-o spună generațiile ce vor veni.

Emoția lui artistică s-a născut odată cu el și a fost așa de adîncă, atît de intimă, atît de puternic construită, cu o imaginație atît de bogată, încît a reținut și a judecat totul și toate, cum rar s-a întîmplat în scrisul anilor din urmă. Îndrăgostit de frumos și adevăr, Camil se indigna tandru, cînd nu eram gata să-l înțelegem sau să-l aprobăm. Ultima noastră întîlnire — cu cîteva zile înaintea plecării lui în marea călătorie — purta taina unei tristeți, fără decor, dar de-o elevare de idei la care rar se ajunge.

Caracterul lor confidențial nu ne îngăduie să le transcriem. Dar cea mai delicată intimitate — rostită — era simțită și exprimată cu înaltă poezie. Totuși, din ultimele lui gînduri voi transcrie cîteva, de care sînt sigur că el mi-ar fi îngăduit să vorbesc. Ieșise din casă după șase luni de boală. Într-un cerc intim de amici umezindu-și buzele dintr-un pahar de vin, spunea : „Fac impresia că reduc viața la plăceri. Cînd cugetarea vine greu, un pahar de vin bun o stimulează, iar cînd a sosit, un pahar de vin bun o recompensează. Da, dragii mei, un pahar de vin bun, uneori, face mai mult decît toate cîntecele proaste. O ! — vreau să lucrez, să lucrez. Voi scoate ceva bun din acest creier ? O fi ceva de preț ? Ei, ce ziceți ?”

Și apoi, parcă-și rîdea de sine : „Voi sînteți publicul, dar și posteritatea...” Și iarăși rîdea.

Avea conștiința clară și întreagă a misiunii lui pe această lume, a cauzelor și idealurilor umanității. Datoria poetului în raport cu semenii săi, cu societatea. Avea conștiința geniului său. Dar am mai spus : este prematur să vorbim acum despre opera și viața lui Camil Petrescu.

Despre opera și viața lui Camil Petrescu se va scrie, fără îndoială, mult și felurit. Oricum, însă, posteritatea îl va pune la locul de cinste ce i se cuvine, fruntea îi va fi încununată și oricine va ține un condei în mîină nu va putea rosti numele lui Camil Petrescu fără un sentiment de respect.

George VRACA

La moartea unui om între oameni

Mă obișnuiesc foarte greu cu gîndul că țîriiul soneriei la ușa masivă, de fier, a casei lui Camil Petrescu nu-l va mai aduce niciodată în întîmpinare pe scriitor. S-a stins omul de mare talent, creatorul cu minte clară, ascuțită și fertilă, prietenul afabil și prevenitor al cărui nume se așază de pe acum între exponenții cei mai aleși ai puterii intelectuale a poporului român. Cuvintele — prin impasibilitatea lor aparentă, prin ne-